

Η διατλαντική εταιρική σχέση

[/ Πεμπτούσια](#)

image not found or type unknown

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει τη διατλαντική σχέση και ειδικότερα τους οικονομικούς και εμπορικούς δεσμούς που συνδέουν την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ). Η ανάλυση στηρίζεται σε τέσσερις άξονες. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια επισκόπηση του θεσμικού πλαισίου της διατλαντικής συνεργασίας, από την έναρξη της διπλωματικής σχέσης Ευρώπης και Αμερικής μέχρι σήμερα. Το δεύτερο κεφάλαιο ασχολείται με τις οικονομικές σχέσεις των δύο εταίρων, οι οποίες και αποτελούν το επίκεντρο της διατλαντικής συνεργασίας. Αναλυτικότερα, γίνεται ειδική αναφορά στο εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών καθώς και στις εκατέρωθεν επενδυτικές ροές. Η ενότητα αυτή εξετάζει επίσης τους φραγμούς στο διατλαντικό εμπόριο, δασμολογικούς και μη, καθώς και το ζήτημα της εναρμόνισης των εμπορικών κανονισμών και των προτύπων πέρα από τον Ατλαντικό. Τέλος παρουσιάζονται ορισμένα θέματα επικαιρότητας, όπως η χρηματοπιστωτική κρίση και ο αντίκτυπος τους στη συνεργασία ΕΕ και ΗΠΑ.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στην υπό διαπραγμάτευση Διατλαντική Εταιρική σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (Transatlantic Trade and Investment Partnership ΤΤΙΡ). Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζεται η έναρξη και η πορεία των διαπραγματεύσεων. Παράλληλα γίνεται μια επισκόπηση του περιεχομένου της συμφωνίας, των πλεονεκτημάτων αλλά και των αμφιλεγόμενων ζητημάτων που εμπεριέχονται σε αυτή. Η ανάπτυξη συμπληρώνεται από την παράθεση ορισμένων μελετών για την ΤΤΙΡ καθώς και από την εκτίμηση των πρόσφατων εξελίξεων στην πολιτική σκηνή (Brexit, εκλογή νέου Προέδρου των ΗΠΑ) σε συνάρτηση με την πορεία της συμφωνίας. Τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της παραπάνω ανάλυσης για το παρόν και το μέλλον της διατλαντικής συνεργασίας.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια το διεθνές οικονομικό περιβάλλον μεταβάλλεται διαρκώς, ωστόσο είναι γεγονός ότι χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πολλών δρώντων με αντικρουόμενα συνήθως συμφέροντα. Σε αυτό το πλαίσιο, το διεθνές εμπόριο και οι διεθνείς επενδυτικές ροές βρίσκονται στο επίκεντρο ενός πολυδιάστατου και πολυμερούς οικονομικού συστήματος. Κατά συνέπεια, οι εμπορικές σχέσεις επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τις ισορροπίες στη διεθνή πολιτική σκηνή, για το λόγο αυτό και αξίζει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις εξελίξεις σε οικονομικό επίπεδο. Αναμφισβήτητα λοιπόν η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής αποτελούν δυο από τους σπουδαιότερους εμπορικούς παράγοντες σε παγκόσμια κλίμακα. Οι Η.Π.Α. και η Ε.Ε. έχουν κοινά πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα και η στενή αυτή οικονομική σχέση ισχυροποιεί και ενδυναμώνει τη θέση τους στο οικονομικό σύστημα. Είναι επομένως φανερό ότι η διατλαντική συνεργασία έχει σημαντικό αντίκτυπο όχι μόνο στους ίδιους τους εταίρους αλλά και στις τρίτες χώρες που δραστηριοποιούνται στη διεθνή αγορά, εφόσον συμβάλλει στη διαμόρφωση κανόνων και προτύπων, φανερώνοντας την οικονομική στρατηγική των δυο πλευρών.

Και ενώ η οικονομική αλληλεξάρτηση σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον είχε εδραιωθεί σταδιακά, παρουσιάστηκε η χρηματοπιστωτική ύφεση καθώς και μια σειρά από διεθνείς κρίσεις, δοκιμάζοντας τους υφιστάμενους δρώντες και τις μεταξύ τους σχέσεις. Σκοπός της έρευνας αυτής είναι να κατανοήσει αρχικά το θεσμικό πλαίσιο της διατλαντικής σχέσης, μιας σχέσης με βαρύνουσα σημασία όπως έχει ήδη επισημανθεί. Αλλά και να προχωρήσει παραπέρα, εξετάζοντας την πορεία της διατλαντικής οικονομίας τον 21ο αιώνα, τους κλυδωνισμούς που προκάλεσε η κρίση και η αμφισβήτηση του παρόντος συστήματος από τις

αναδυόμενες οικονομικές δυνάμεις. Έχει ανταποκριθεί ικανοποιητικά απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις η σχέση ΕΕ- ΗΠΑ; και μέσα από ποιους μηχανισμούς υλοποιήθηκε η στρατηγική των ευρωατλαντικών εταίρων; Πέρα όμως από τους υφιστάμενους οικονομικούς δεσμούς η εργασία αυτή πραγματεύεται και τις μελλοντικές δυνατότητες διασφάλισης και εμβάθυνσης της οικονομικής διατλαντικής συνεργασίας.

Για το λόγο αυτό επιχειρείται η ανάλυση της υπό διαπραγμάτευση Διατλαντικής Εταιρικής Σχέσης Εμπορίου και Επενδύσεων (Transatlantic Trade and Investment Partnership ΤΤΙΡ). Στόχος είναι να κατανοήσει ο αναγνώστης το περιεχόμενο της συμφωνίας, αλλά κυρίως να δοθεί μια σφαιρική εικόνα για τα πλεονεκτήματα αλλά και τους κινδύνους που συνεπάγεται το εγχείρημα αυτό. Παράλληλα σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση των επιπτώσεων της ΤΤΙΡ, για το λόγο αυτό γίνεται παράθεση των βασικότερων μελετών για τον αντίκτυπο της συμφωνίας στην ΕΕ, τις ΗΠΑ καθώς και τις τρίτες χώρες. Πιο συγκεκριμένα, η διπλωματική σχέση Ευρώπης και Αμερικής χρονολογείται ήδη από το 1963, με την επισημοποίηση αυτής να γίνεται το 1990 και την υπογραφή της Διατλαντικής Διακήρυξης. Τα επόμενα έτη, θα ακολουθήσει πλήθος συμφωνιών που επιβεβαιώνουν τη σημασία της διατλαντικής συνεργασίας αλλά και την αφοσίωση και την εμπιστοσύνη που δείχνουν σε αυτή τόσο η ΕΕ όσο και οι ΗΠΑ. Οι δυο πλευρές σε μια προσπάθεια να διατηρήσουν αλλά συνάμα να ενισχύσουν τους δεσμούς που τους συνδέουν, έχουν οικοδομήσει ένα πολυδιάστατο δίκτυο θεσμών και οργάνων, μια επισκόπηση του οποίου γίνεται στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αυτής.

Όπως είναι φανερό από τη διάρθρωση του διατλαντικού θεσμικού πλαισίου, επίκεντρο της σχέσης ΕΕ-ΗΠΑ αποτελεί ο οικονομικός τομέας, τον οποίο πραγματεύεται η ανάλυση του δεύτερου κεφαλαίου. Η ΕΕ και οι ΗΠΑ αποτελούν τον σπουδαιότερο εμπορικό εταίρο ο ένας για τον άλλο, με το πεδίο των συναλλαγών να περιλαμβάνει τόσο αγαθά και υπηρεσίες όσο και άμεσες ξένες επενδύσεις. Βέβαια, παρά την έκταση και την ένταση των εμπορικών δεσμών, οι φραγμοί στο διατλαντικό εμπόριο και η εναρμόνιση των εκατέρωθεν κανονισμών εξακολουθούν να δυσκολεύουν τη πραγμάτωση μιας στενότερης συνεργασίας. Πρόσφατα μάλιστα, η διατλαντική οικονομία δοκιμάστηκε από την χρηματοπιστωτική κρίση των ετών 2008-2009. Πέρα από την ύφεση, ΕΕ και ΗΠΑ τα τελευταία έτη έχουν βρεθεί αντιμέτωπες με μια σειρά από προκλήσεις, τόσο εσωτερικές (ελληνική κρίση χρέους, Brexit) όσο και εξωτερικές (αναδυόμενες οικονομίες, Ρωσία, Ανατολική Ουκρανία), οι οποίες και είχαν σοβαρό αντίκτυπο στις εμπορικές συναλλαγές των δύο εταίρων.

Καθώς λοιπόν οι περιστάσεις καλούν τη διατλαντική σχέση να αναβαθμιστεί προκειμένου να επιβιώσει, ΕΕ και ΗΠΑ αποφάσισαν να προχωρήσουν ένα βήμα πέρα από τις παραδοσιακές εμπορικές συμφωνίες. Οι συνομιλίες για την ΤΤΙΡ ξεκίνησαν το 2013 και έχουν ήδη διεξαχθεί 15 γύροι διαπραγματεύσεων, με στόχο την ενίσχυση των ευρωατλαντικών εμπορικών συναλλαγών. Εξαρχής, η διάρκεια των διαπραγματεύσεων επιβεβαιώνει τόσο την πολυπλοκότητα της συμφωνίας αλλά κυρίως τα διαφορετικά συμφέροντα και τις επιδιώξεις των διαπραγματευόμενων μερών αλλά και των επιμέρους κρατών μελών της ΕΕ. Έτσι, το τρίτο μέρος της εργασίας αυτής επιχειρεί να αποτυπώσει περιεκτικά το περιεχόμενο της παραπάνω συμφωνίας όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι στιγμής. Αναλυτικότερα το τρίτο κεφάλαιο ασχολείται με τα οφέλη αλλά και τα αμφιλεγόμενα ζητήματα που περικλείει η ΤΤΙΡ. Στο πλαίσιο της συζήτησης που έχει ξεσπάσει γύρω 14 από τη συμφωνία, πλήθος ερευνητικών κέντρων διεξήγαγαν σχετικές μελέτες, προκειμένου να προσδιοριστούν οι επιπτώσεις της συμφωνίας στην ΕΕ, τις ΗΠΑ αλλά και τις τρίτες χώρες. Ένα εγχείρημα το οποίο ωστόσο δυσχεραίνουν οι συνεχείς διεθνείς εξελίξεις.

Έτσι ενώ το περιεχόμενο της ΤΤΙΡ είναι ακόμα υπό διαμόρφωση, οι διαπραγματευτές καλούνται να διαχειριστούν παράλληλα τις επιπτώσεις του Brexit και της εκλογής νέου Προέδρου των ΗΠΑ. Η διπλωματική αυτή εργασία μέσα από την παραπάνω διάρθρωση, αποσκοπεί στην κατανόηση της σημασίας και της εξέλιξης της πολύπλευρης διατλαντικής εταιρικής σχέσης. Συνεισφέροντας στην πλούσια βιβλιογραφία επί του θέματος επιχειρεί να προβληματίσει τον αναγνώστη για τις προοπτικές της συνεργασίας ΕΕ-ΗΠΑ τόσο στο πλαίσιο της ΤΤΙΡ αλλά και πέρα από αυτό, εφοδιάζοντας τον με χρήσιμες πηγές για περαιτέρω εμβάθυνση.

[Συνεχίζεται]

Σημ. 1 Πίνακας Συντομογραφιών ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ΔΠΙ: Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση ΕΖΕΣ: Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών ΕΚΑΧ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα ΕΚΤ: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ΕΣΚΤ: Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών ΗΒ: Ηνωμένο Βασίλειο ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής ΚΕΠ: Κοινή Εμπορική Πολιτική ΜΜΕ: Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης ΠΟΕ: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου ΣΕΒ: Σπογγώδης Εγκεφαλοπάθεια Βοοειδών BRICS: Brazil, Russia, India, China and South Africa CEPII: Centre d'Études Prospectives et d'Informations Internationales CEPR: Centre for Economic Policy Research CETA: Comprehensive Economic and Trade Agreement

CGE: Computable General Equilibrium CPC: Cooperative Patent Classification DG for Trade: Directorate General for Trade of the European Commission 5 EFSF: European Financial Stability Facility EPRS: European Parliamentary Research Service EU: European Union FDI: Foreign Direct Investment " FED: Federal Reserve System GATT: General Agreement on Tariffs and Trade HLWG: High Level Working Group on Jobs and Growth ICS: Investment Court System ISDS: Investor-state dispute settlement NAFTA: North American Free Trade Agreement NATO: North Atlantic Treaty Organization NHS: National Health System NSA: National Security Agency NTA: New Transatlantic Agenda OFC: Offshore Financial Center OMT: Outright Monetary Transactions PTA: Preferential Trade Agreement SPS: Sanitary and Phyto-Sanitary Measures TABC: Transatlantic Business Council TABD: Transatlantic Business Dialogue TACD: Transatlantic Consumers Dialogue TAED: Transatlantic Environmental Dialogue TBT: Transatlantic Barriers to Trade TD: Transatlantic Declaration 6 TEC: Transatlantic Economic Council TEP: Transatlantic Economic Partnership TLD: Transatlantic Legislators Dialogue TPA: Trade Promotion Authority TPP: Trans-Pacific Partnership TTIP: Transatlantic Trade and Investment Partnership US: United States USTR: Office of the United States Trade Representative

Σημ. 2. Ευχαριστίες.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα της μεταπτυχιακής μου διατριβής, Επίκουρο Καθηγητή στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, κύριο Σπύρο Μπλαβούκο, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε αναθέτοντάς μου αυτή την εργασία, την καθοδήγησή του καθ' όλη τη διάρκειά της και κυρίως για την ευκαιρία που μου έδωσε να ασχοληθώ με ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον και επίκαιρο αντικείμενο. Ευχαριστώ επίσης, όλους τους διδάσκοντες καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για τις γνώσεις που μου μετέδωσαν, οι οποίες ήταν χρήσιμες όχι μόνο για την συγγραφή της συγκεκριμένης μελέτης αλλά συνεισέφεραν σημαντικά στην επιστημονική μου κατάρτιση. Τέλος, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, τους γονείς μου Ευτυχή και Μαρία και τις αδελφές μου Αργυρώ και Ειρήνη για την στήριξη και τη βοήθεια τους κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.